

Arvio merkittävistä luontoarvoista Porvoon Vessölandetin
Långholmenin kiinteistöllä 638-464-3-140 vuonna 2020

Elina Manninen & Marko Nieminen

Arvio merkittävistä luontoarvoista Porvoon Vessölandetin Långholmenin kiinteistöllä 638-464-3-140 vuonna 2020

Elina Manninen ja Marko Nieminen

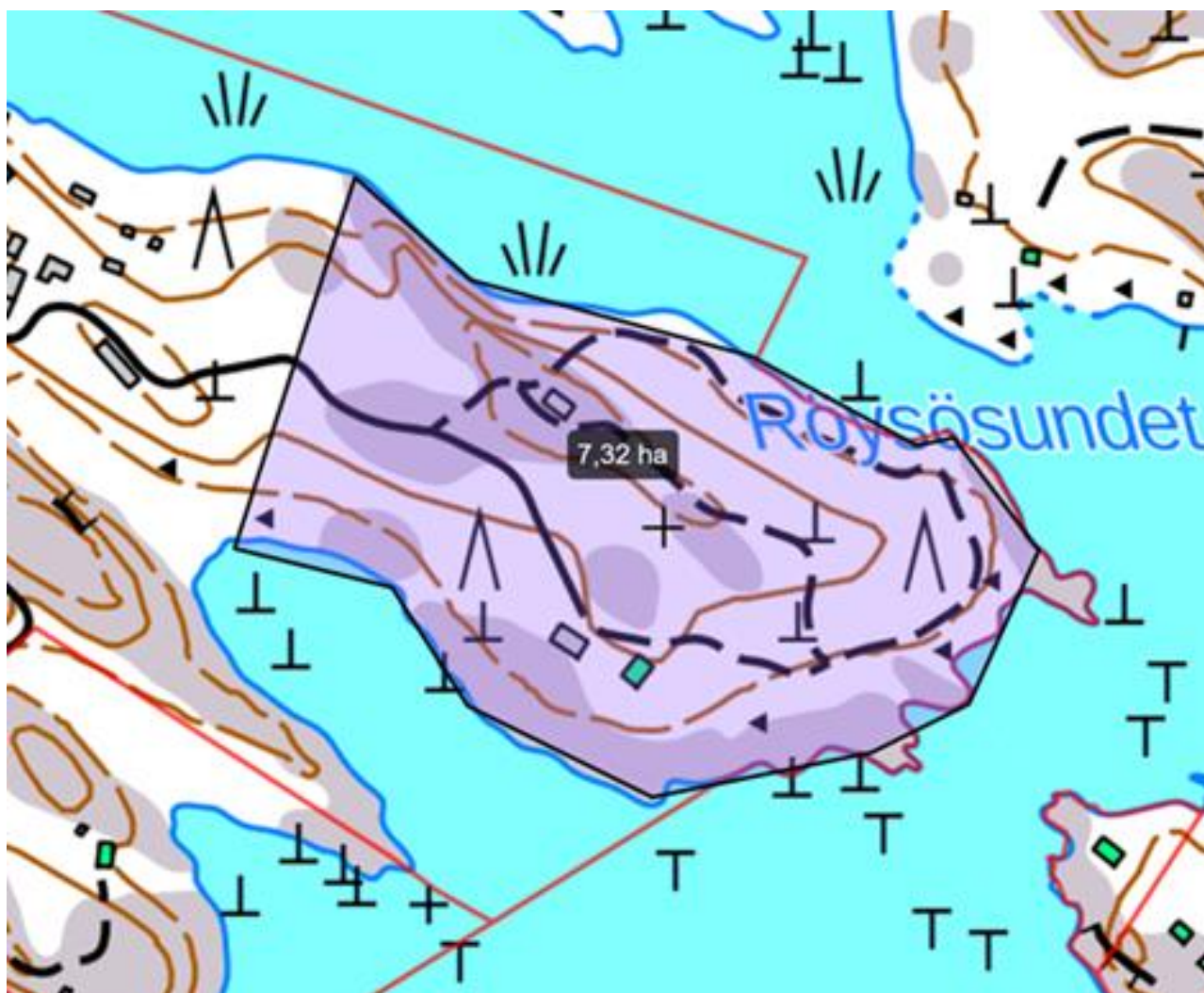
Sisällys

Johdanto ja menetelmät	1
Tulokset	4
Johtopäätökset ja suositukset	8
Kirjallisuus	9
Liite 1. Menetelmäkuvaus	11

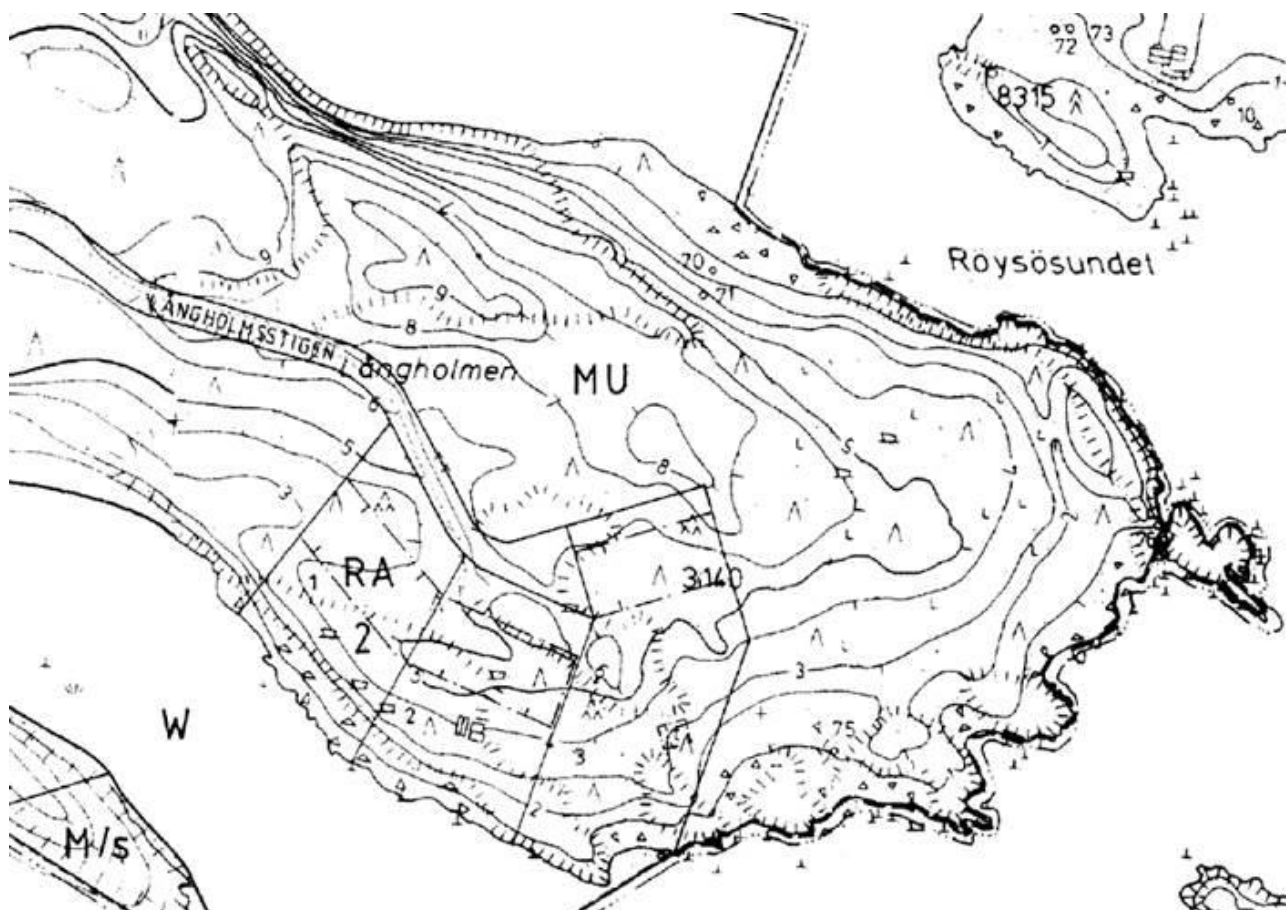
Johdanto ja menetelmät

Faunatica Oy teki Porvoossa Vessölandetin Långholmenilla sijaitsevan kiinteistön 638-464-3-140 itäosassa luontoarvojen perusselvityksen marraskuussa 2020. Selvitysalueen pinta-ala on n. 7,3 ha. Selvitysalueen sijainti esitetään kuvassa 1 ja kartta voimassa olevasta ranta-asetuksesta kuvassa 2. Ranta-asetuksessa on kolme rakennuspaikkaa, johon tilaaja suunnittelee mökkien rakentamista. Selvityksen tilaaja on MAP-sijoitus Oy.

Selvityksen tekivät FM Elina Manninen ja FT Marko Nieminen 12.11.2020. Luontoarvojen perusselvityksessä arvioitiin yleisesti kohteen luontoarvoja sekä EU:n luontodirektiivin IV ja II liitteiden lajien ja muiden merkittävien lajien esiintymismahdollisuuksia niiden lajien osalta, joiden esiintyminen voisi olla mahdollista ja siten mielekästä arvioida/selvittää kiinteistön alueella. Potentiaalisten luontoarvojen arvioinnissa keskityttiin erityisesti lakisääteisesti suojeltaviin luontotyypeihin ja lajeihin. Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Luonnonsuojelulaki ja vesilaki suojaavat tiettyjä luontotyyppisiä. Tässä selvityksessä arvioitiin, tarvitseeko alueella tehdä varsinainen luontoselvitys tai lajist selvityksiä.

Kuva 1. Luontoarvioon sisältyneen alueen karkea rajausta (koko niemenkärki rantoineen sisältyi selvitykseen). Karttapohja © Maanmittauslaitos

Kuva 2. Voimassa oleva ranta-asemakaava.

Tulokset

Selvitysalueen yleiskuvaus

Pääosan selvitysalueesta muodostavat varttuneet mäntyvaltaiset kalliometsät ja niiden väliset kuivahkot kankaat (kuva 3). Pohjoisosassa kasvaa männyn ohella myös kuusta ja koivua. Alueen metsissä on iäkkäitä ylismäntyjä, jotka ovat kilpikaarnaisia ja kähköräöksaisia. Myös vanhoja keloja on siellä täällä (kuva 4). Muuten puusto ei ole erityisen iäkästä. Lähes kaikkialla alueen metsissä näkyy merkkejä vanhemmista tai tuoreista harvennuksista. Itä- ja pohjoisosissa metsää on harvennettu äskettäin niin, että puuston tila- ja ikärakenne ovat tasaisia (kuva 5). Metsissä on vain niukasti lahoppuuta. Alueella on frisbeegolf-rata, jonka kulkuväyliä ja maalipaikkojen kohdilla maasto on kulunut (kuva 3). Selvitysalueen etelä-itärannalla on kohtalaisen edustavia merenrantaluontotyyppisiä (kuva 6). Muualla rannoilla on enimmäkseen järviruovikkoa (kansikuva) tai avokalliota.

Kuva 3. Selvitysalueen metsät ovat pääasiassa varttuneita mäntyvaltaisia kalliometsiä tai kuivahkoja kankaita. Frisbeegolf-radalla maasto on kulunut.

Kuva 4. Selvitysalueen metsissä on ylispuina siellä täällä iäkkäitä kilpikaarnamäntyjä ja vanhoja keloja.

Kuva 5. Selvitysalueen itä- ja pohjoisosan metsiä on äskettäin harvennettu niin, että puuston ikä- ja tilarakenne ovat tasaisia.

Kuva 6. Selvitysalueen etelä-itärannalla on edustavia merenrantaluontotyypppejä.

Luontotyytit ja kasvillisuus

Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulain 29 §:n tai vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisia suojeltavia luontotyyppieitä.

Merkittävimmät luontoarvot ovat selvitysalueen etelä-itärannalla, jossa on pienialaisia edustavia merenrantaluontotyyppieitä: Itämeren luontaista kivikkoista niittyrintaa, karuja merenrantakallioita (silokallioita) ja eloperäisiä valleja (enimmäkseen ruokovallia, vain vähän hauruvallia; rakkohaurua kutsuttiin aiemmin rakkoleväksi) (kuva 7). Myös selvitysalueen kookkaat kilpikaarnaiset ylismännyt ja vanhat kelot ovat paitsi luonnon monimuotoisuuden kannalta, myös maisemallisesti arvokkaita.

Selvitysalueen karuissa kangas- ja kalliometsissä ei todennäköisesti esiinny huomionarvoisia putkilokasvilajeja. Rannoilla huomionarvoisten lajien esiintyminen on mahdollisempaa. Suomen lajitietokeskuksen (2020) tietokantojen mukaan lähialueilta on havaintoja erittäin uhanalaisesta (EN), rauhoitetusta sekä erityisesti ja kiireellisesti suojeltavasta suolapungasta (*Samolus valerandi*). Havainnot ovat kuitenkin vuosikymmenten takaa, ja laji on hävinnyt useilta entisiltä kasvupaikoiltaan (Ryttäri & Laine 2012). Suolapungan nykyesiintymät ovat hyvin tiedossa eli uusien esiintymien löytyminen selvitysalueelta on erittäin epätodennäköistä, eikä selvitysalueella ole lajille erityisen hyvin sopivaa elinympäristöä eli (aiemmin) laidunnettua rantaniittyä. Muiden lakisääteisesti suojeltavien (erityisesti suojeltavien, luontodirektiivin liitteen II & IV tai rauhoitettujen) putkilokasvilajien esiintyminen selvitysalueella on myös erittäin epätodennäköistä.

Lepakot

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeista selvitysalueella tavataan todennäköisesti ainakin Suomen yleisintä lepakkolajia, pohjanlepakkoa (*Eptesicus nilssonii*), ja mahdollisesti myös siippalajeja. Todennäköisesti selvitysalueen merkitys lepakoille on kuitenkin vähäinen, sillä mäntyvaltaiset metsät eivät usein ole erityisen tärkeitä ruokailualueita. Alueella olevat rakennukset eivät ole erityisen potentiaalisia lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoina. Rakentamissuunnitelmat eivät myöskään mainittavasti vähennä metsäpinta-alaa ja toisaalta uudetkin rakennukset voivat olla lepakoille hyödyllisiä, sillä ne ovat potentiaalisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Kirjoverkkoperhonen

Selvitysalueella oli pienialaisesti kirjoverkkoperhoselle (*Euphydryas maturna*) soveltuvia elinympäristöjä (ks. Nieminen & Nupponen 2017). Nämä elinympäristölaikut ovat kuitenkin liian pieniä ylläpitämään pysyvää kirjoverkkoperhoskantaa, joten ne eivät voi olla luontodirektiivin tarkoittamia säännöllisesti käytettyjä lisääntymis- tai levähdyspaikkoja.

Muut eläinlajit

Alueella ei ole muille luontodirektiivin liitteen IV(a) eläinlajeille, esimerkiksi liito-oravalle, saukolle tai viitasammakolle, soveliaita lisääntymis- tai levähdyspaikkoja.

Kuva 7. Pienialaisia rantaniittyjä ja hauruvalleja oli sinisellä korostetulla alueella. Ilmakuva © Maanmittauslaitos

Johtopäätökset ja suositukset

Selvitysalueella ei ole lakisääteisesti suojeltavia luontotyyppikohteita. Merkittävimmät luontoarvot, eli metsien vanhat kilpikaarnaiset männyt ja kelot sekä edustavat merenrantaluontotyytit, suositellaan huomioimaan maankäytössä mahdollisuuksien mukaan. Merenrantaniityt ja hauruvallit sijaitsivat pieneltä osin itäisimmän ranta-asemakaavassa määritellyn tontin (ks. kuva 2) rannalla, mutta pääosin tonttien ulkopuolella. Lakisääteisesti suojeltavien putkilokasvilajien esiintyminen selvitysalueella on epätodennäköistä. Erillistä luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitystä ei ole tarpeen tehdä.

Selvitysalueella sijaitsevat rakennukset eivät ole kovin potentiaalisia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi, ja niiden säilyessä nykyisellään niihin ei liity selvitystarpeita. Selvitysalueen metsän merkitys lepakoiden ruokailualueena on oletettavasti vähäinen. Näistä syistä lepakkoselvitys ei ole välttämätön.

Muille luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeille ei ole sopivaa elinympäristöä selvitysalueella, joten muut lajistosiselvitykset eivät ole tarpeen.

Kirjallisuus

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja Osa 2 – luontotyyppien kuvaukset. – SUOMEN YMPÄRISTÖ 5 | 2018, Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki.

Luonnonsuojeluasetus 1997/2005/2013: 14.2.1997 annettu luonnonsuojeluasetus (160/1997), 17.11.2005 annettu muutos (913/2005) ja 1.7.2013 alkaen voimassa oleva muutos (471/2013) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050913>, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130471>].

Luonnonsuojelulaki 1996: 20.12.2006 annettu luonnonsuojelulaki (1096/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961096>] ja luonnonsuojelulain perustelut (HE 79/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960079>].

Metsälaki 1996: 12.12.1996 annettu metsälaki (1093/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>] ja metsälain perustelut (HE 63/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960063>] sekä laki metsälain muuttamisesta (1085/2013) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131085>]

- Meriluoto, M. & Soininen, T. 2002: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. – Metsälehti Kustannus, Helsinki. 2. painos.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Nieminen, M. & Nupponen, K. 2017: Kirjoverkkoperhonen (*Euphydryas maturna* [Linnaeus, 1758]). – Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017, s. 131–134. Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000: Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. – Suomen ympäristökeskuksen moniste 188. 128 s.
- Ryttäri, T. & Laine, U. 2012: Suolapunka. Teoksessa: Ryttäri, T., Kalliovirta, M. ja Lampinen, R. (toim.): Suomen uhanalaiset kasvit. Tammi, Helsinki.
- Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). 2013: Suomen uhanalaiset kasvit. – Tammi, Helsinki.
- Suomen Lajitietokeskus 2020: [<https://laji.fi/>] (haettu 11.11.2020)
- Suomen lepakkotieteellinen yhdistys 2011: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. – [<https://drive.google.com/file/d/1xHsaGs8Y2HUXGugXYgXrSOAE01AzAC3S/view>] viitattu 26.4.2019
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109, Suomen ympäristökeskus., Helsinki.
- Vesilaki 2011: 27.5.2011 annettu vesilaki (587/2011) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110587>].
- Ympäristöministeriö 2015: Luonto- ja lintudirektiivin lajit. – Internet-sivut, [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Luonto_ja_lintudirektiivien_lajit], viitattu 26.10.2020
- Ympäristöministeriö 2017: Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa. – YM1/501/2017. 6.2.2017

Liite 1. Menetelmäkuvaus

Selvityksen lähtötietoihin kuuluivat seuraavat aineistot:

- Maanmittauslaitoksen kartta-aineistot ja ilmakuvat.
- Suomen Lajitietokeskuksen (2020) tietokantojen havainnot alueelta ja sen lähiympäristöstä.

Työssä noudatettiin soveltuvin osin mm. teosten Pääkkönen & Alanen (2000), Meriluoto & Soininen (2002) ja Söderman (2003) ohjeistuksia ja määrittelyjä huomioitavista luontoarvoista.

EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi potentiaalisesti soveltuvia alueita/kohteita kartoitettiin ja arvioitiin niiden lajien osalta, joiden esiintyminen voisi olla mahdollista ja siten mielekästä arvioida/selvittää. Monien lajien levinneisyysalue ei ulotu selvitysalueelle.

Luontoarvojen perusselvityksen tekivät FM Elina Manninen ja FT Marko Nieminen 12.11.2020. Selvitysalue kierrettiin jalan kattavasti läpi kasvillisuutta ja elinympäristöjä havainnoiden. Maastossa käytettiin apuna tarkkuus-GPS-laitetta (Trimble Geo7X).

Maastotyön aikana havainnoitiin kaikkien eliöryhmien huomionarvoista lajistoa ja elinympäristöjä, joista tehdyt havainnot kirjattiin ja merkittiin kartalle. Alue valokuvattiin.

Paikkatiedon ja kartta-aineiston käsittely tehtiin QGIS Desktop 3.12.0-ohjelmistolla; rajauksien tekemisessä ja tulkinnoissa apuna käytettiin tarvittaessa myös ilmakuvatarkastelua (pohjakartat ja ilmakuvat: © Maanmittauslaitos).